

اشاره

در دیداری که معاون مشارکت‌های مردمی وزیر آموزش و پرورش، فرشته حشمتیان و مدیرکل آموزش‌های پیش دبستانی، فضل‌الله رفیع‌بخش با سردبیر و اعضای شورای برنامه‌ریزی مجله رشد آموزش پیش دبستانی داشتند، سخنان و دیدگاه‌هایی مطرح شد که بنا بر اهمیت آن‌ها، گزارش آن به محضر خوانندگان گرامی مجله ارائه می‌شود. در ابتدای این نشست، خانم دکتر مفیدی، استاد دانشگاه علامه طباطبائی و سردبیر مجله، به مقدماتی از کار مجله و روند آن اشاره کردند. در ادامه برای کسب آگاهی بیش‌تر از این دیدار، با ما همراه شوید.

گزارش: اصغر ندیری

نشست معاون وزیر آموزش و پرورش

با سردبیر و شورای برنامه‌ریزی مجله رشد آموزش پیش دبستانی درباره مسائل و مشکلات پیش دبستانی

پیش دبستانی، از حرف تا عمل!

مناطق محروم و دوزبانه نگاه خاصی دارند. اما دربارهٔ وظایف ما باید بگویم اطلاع‌رسانی مهم است. مخاطب مجلهٔ پیش‌دبستانی دوست دارد مجله را در زمان مناسب به دست آورد. انتظار این است که مناطق گوناگون بتوانند به موقع مجلات را به دست آورند.»

مرتضی مجدفر، از اعضای شورای برنامه‌ریزی مجله، نیز دربارهٔ این دورهٔ تحصیلی اظهار کرد: «دورهٔ پیش‌دبستانی فراز و نشیب‌های بسیاری

داشت اما بالاخره اساس‌نامه‌اش تصویب شد و امروز ما شاهد آن هستیم که از لحاظ محتوا، بی‌برنامگی‌های آن رفع شده است.

آموزش و پرورش با پا پیش گذاشتن و ارائهٔ هدف و راهنمای برنامه مانند زبان‌آموزی و برنامهٔ انس با قرآن، توانست عقبه‌ای مستحکم در مقابل نهادهای دیگر ایجاد کند.

از کارهای دیگر آموزش و پرورش و دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی کارشناسی هزار کتاب در حوزهٔ پیش‌دبستان است که آشفتگی در بازار کتاب‌های آموزشی این حوزه را به حداقل می‌رساند. از نکات مثبت دیگر همکاری دانشگاه است که جای خوشحالی است.»

مسعود تهرانی فرجاد، از اعضای شورای برنامه‌ریزی مجله، در خصوص

مردمی است که باید دید چه تأثیری در کار این مراکز خواهد داشت. به نظر من، مشارکت‌های مردمی می‌تواند جایگاه خوبی بیابد؛ به شرط آن که با برنامه‌ریزی اصولی پیش برود. البته در این زمینه سؤالاتی به ذهن متبادر می‌شود از جمله این که آیا هدف‌ها و برنامه‌های فعلی تحت تأثیر تحول قرار خواهد گرفت؟ دیگر این که این نهادها چه برنامه‌ای برای ادارهٔ این مراکز دارند؟ آرزوی من این است که نهادهایی

من در یادداشت‌های خود به عنوان سردبیر در این مجله از مربی‌ها به عنوان «مظلومان خاموش» یاد می‌کنم. شخصیت مربی باید حفظ شود. به نظر من این افراد امنیت شغلی ندارند. آن‌ها انسان‌ها را از سال‌های کودکی تربیت می‌کنند. این‌ها هم معلم هستند و باید معلم‌های قوی تری باشند. باید به مربیان هویت بخشید

این مدیریت را به عهده بگیرند که هم نیروی انسانی تربیت کنند و هم پاسخ‌گوی محتوا و ارزیابی آن باشند. این‌ها نگاه کلانی است که با توجه به سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلان در حقیقت نمی‌توان نگاه خرد به آن‌ها داشت.»

مرتضی طاهری عضو شورای برنامه‌ریزی مجله، پس از سخنان مقدماتی دکتر مفیدی با ذکر خیر از فعالیت‌های وی، ایشان را «مادر پیش‌دبستانی» معرفی کرد و گفت: «دکتر مفیدی سال‌ها مدیر دفتر کودکان و نوجوانان سازمان بهزیستی بوده و از سال ۱۳۶۰ هم با شورای انقلاب فرهنگی همکاری داشته‌اند و چون دغدغهٔ پیش‌دبستانی دارند، در این زمینه تحقیقاتی انجام داده و کتاب‌های خوبی نوشته‌اند و به بحث

مخاطبان و مشارکت‌ها

دکتر مفیدی دربارهٔ شکل‌گیری مجله و مخاطبان آن گفت: «مطالب مجله در قالب دوره‌ای یک‌ساله و البته برای چهار شماره تنظیم می‌شود. مدیران و مربیان، دانشجویان و کارشناسان این رشته و خانواده‌ها مخاطبان اصلی ما هستند. ما به مخاطبان و خوانندگان مجله، اطلاعات علمی دانشگاه‌ها و کتاب‌ها و کارهای پژوهشی در زمینهٔ آموزش پیش‌دبستان را ارائه می‌کنیم.

با توجه به انعکاس مطالب مجله و همین‌طور بازخورد مطلوب از مخاطبان دریافتیم که شمارگان مجله باید افزایش یابد. این بدان معنی است که با توجه به هدف‌های خود به آن حدی که خوانندگان مجله می‌خواهند، رسیده‌ایم و رضایت آن‌ها را جلب کرده‌ایم.»

استاد دانشگاه علامه طباطبایی هم چنین به روند معرفی پیش‌گامان و محققان این رشته در مجله پرداخت و به شتاب گرفتن اطلاع‌رسانی‌های بومی، ملی و فراملی اشاره کرد.

سپس به تلاش متولیان آموزش پیش‌دبستانی از جمله بهزیستی و آموزش و پرورش اشاره کرد و کار خاصی که دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی در این راه انجام می‌دهند، پرداخت. وی افزود: «تازه‌ترین بحث‌ها سپردن امور پیش‌دبستانی به نهادهای

حشمتیان: طرحی در مجلس شورای اسلامی وجود دارد که می‌گوید اگر زمانی دورهٔ پیش‌دبستانی رسمی شد، آموزش و پرورش شرایط جذب و استخدام را اعلام کند و انجام دهد. البته همهٔ این‌ها مشروط است و فعلاً عملی نشده است

واگذاری مدیریت و ادارهٔ پیش‌دبستانی به بخش خصوصی گفت: «در گزارش‌ها و دستورالعمل‌ها مطرح شده است که علناً پیش‌دبستان به بخش خصوصی واگذار شود. برخی می‌گویند کودکان بعد از ظهرها به این محل‌ها آورده شوند که به نظر من غیر کارشناسی و در واقع رفع مسئولیت است.

الان در خوزستان و برخی استان‌های مرزی حدود ۷۰ هزار نوآموز پیش‌دبستانی وجود دارد اما مدارس یا مراکز غیرانتفاعی، فقط پنج تا شش هزار نفر را جذب کرده‌اند و در واقع نود درصد کودکان در مراکز دولتی هستند. یعنی اگر خصوصی‌سازی شود، نود درصد بچه‌ها نمی‌توانند به مراکز پیش‌دبستانی غیردولتی بروند.

در خصوص فعالیت‌های قرآنی نیز ما تلاش‌ها و برنامه‌های بسیاری داشته‌ایم که با توجه به مصوبه‌ها یا تصمیم‌گیری‌ها به صلاح نیست، نادیده گرفته شود.»

ظاهری در ادامه، به نگرانی خانواده‌ها اشاره کرد و گفت: «یکی از همکاران، فرزند خود را برای ثبت‌نام به آموزشگاهی دولتی برده است که مسئولان مدرسه گفته‌اند جا نداریم. سپس به جایی رفته‌اند که برای ثبت‌نام مبلغ قابل توجهی خواسته‌اند و آن‌ها نیز توان پرداخت آن را ندارند. در حالی که اگر کودک وارد پیش‌دبستانی نشود،

برای ورود به ابتدایی دچار مشکل می‌شود!»

پیش‌دبستانی؛ دولتی یا غیردولتی

دکتر مفیدی با تشکر از کسانی که سخن گفتند، از خانم فرشته حشمتیان هم خواست که دیدگاه خود را بیان کند. او گفت که تنها ده درصد مدارس غیردولتی هستند و توفیقات خوبی هم داشته‌اند. هم‌چنین ادامه داد: «تلاش‌ها در راستای چابک‌سازی و کوچک‌سازی ساختارهای دولتی است. در آموزش و پرورش نیز اقداماتی در زمینهٔ تحول در حال شکل‌گیری است و اینکه مأموریت‌ها به هم نزدیک‌تر شود. حال با توجه به خصوصی‌سازی و نقش مردم باید گفت که توفیق داشته‌ایم و این اقدامات حتی به تحکیم بنیاد خانواده و پررنگ کردن نقش افراد خانواده انجامیده است.»

خانم حشمتیان گفت: «امسال طی بررسی‌هایی به این نتیجه رسیدیم که مراکز پیش‌دبستانی هم در قانون، غیردولتی به شمار می‌آیند. مستند این موضوع هم تبصرهٔ مادهٔ ۹ قانون مدارس و مراکز غیردولتی، مصوبهٔ اصلاحیهٔ سال ۸۷ در مجلس شورای اسلامی است. حال اگر اصلاح ساختاری صورت گرفته، اصلاح محتوایی هم از آن متأثر است. اعتقاد ما بر این است که یک

مجموعهٔ وسیع با مأموریت اثرگذار، از نوآموز پیش‌دبستانی تا سال‌خوردگان داریم که به حمایت و نظارت نیاز دارند. اگر اشکالی در کار هست، باید ضمن بررسی دقیق سیاست‌گذاری درستی انجام دهیم.»

خانم حشمتیان در ادامه افزود: «پیش‌دبستانی در دوره‌های رسمی آموزشی جایگاهی ندارد اما توسعهٔ مراکز پیش‌دبستانی یکی از اهداف اصلی ماست. دفتر پیش‌دبستانی با توجه به مفاد سند تحول بنیادین در زمان وزارت آقای حاجی‌بابایی تشکیل شده است. سیاست امروز وزارت‌خانه این است که دورهٔ پیش‌دبستان دوره‌ای ضروری است.

اما در خصوص مربیان پیش‌دبستانی عرض می‌کنم در شیوهٔ غیردولتی، تمام مربیان پیش‌دبستانی می‌توانند در صورت داشتن شرایط مؤسس باشند. ما به همهٔ مدارس مجوز داده‌ایم که اگر در ساختمان خود فضای لازم را دارند، پیش‌دبستانی را فعال نگه دارند. الان ما گزارش‌هایی داریم که در مراکز پیش‌دبستانی همان مبلغ ۳۰۰ هزار تومان را دریافت می‌کنند. حتی در مناطق محروم با تأمین اعتبارهایی که شده است، حمایت دولت وجود دارد.»

خانم حشمتیان به آموزش مربیان اشاره کرد و گفت: «سامان‌دهی مربیان و آموزش آن‌ها به قوت خود باقی است

چرخه باطلی است. چرا دانشگاه‌ها این رشته را دایر می‌کنند؟ چرا کارشناس تربیت می‌کنند؟ به جایگاه این امر در دنیا نگاه کنید؛ ما که نباید عقب بمانیم. جامعه ما می‌خواهد پیشرو و الگو باشد. اگر دانشگاه و وزارت علوم این کار را قبول دارد آموزش و پرورش به گونه‌ای عمل کند که خانواده‌ها بلا تکلیف نباشند.»

رفیع بخش، مدیرکل دفتر آموزش پیش دبستانی، درخصوص سند تحول و تأکید و ارتباط آن با دوره پیش دبستان گفت: «شورای عالی آموزش و پرورش بندبند سند تحول را بررسی کرده است و در اجرایی شدن آن می‌کوشد.»

در ارتباط با پیش دبستان دو پیشنهاد هست. یکی بازنگری در محتوا و دیگر رایگان شدن دوره پیش دبستان. در این زمینه پیشنهادهایی ارائه و وضعیت مناطق مرزی و کمتر توسعه یافته و عشایری را از نظر دغدغه‌های اقتصادی و اجتماعی توضیح داده شده است تا تصمیمات و تغییرات در یک دوره زمانی پنج ساله اتفاق بیفتد؛ زیرا به نظر من زیرساخت‌های آن فراهم است. به هر حال این قضیه دو وجه دارد: هم باید از نظر سند تحول دوره پیش دبستان توسعه و ترمیم یابد و هم تا حد ممکن با مشارکت مردم و

مراکز، افراد گاهی خودشان اجتهاد می‌کنند. الان آمار درخواست تأسیس مراکز پیش دبستانی حدود ده هزار مورد است و مجوزهای صادر شده بیش از شش هزار فقره بوده است؟

دکتر مفیدی، با توجه به صحبت‌های خانم حشمتیان به آثار رفع ابهام بر اثر اطلاع رسانی صحیح اشاره و درخواست کرد به سؤال‌ها و ابهامات افراد در این زمینه از راه‌های مختلف پاسخ داده شود و افزود: به نظر من قانع کننده نیست که آموزش ابتدایی می‌تواند برای پیش دبستانی تولید محتوا کند. تربیت نیروی انسانی هم باید روش مند و با برنامه ریزی باشد. جایگاه این دوره باید مستحکم و مستقل باشد.»

دوره غیرالزامی!

رفیع بخش مدیرکل دفتر آموزش پیش دبستانی به تعداد مربیان پیش دبستان کشور اشاره کرد و گفت: «الآن حدود ۲۵ هزار مربی داریم که حدود ۲۰ هزار نفر از آنان مشغول شده‌اند. دوره پیش دبستانی دوره‌ای غیرالزامی است و تأمین نیروی انسانی آن از مهم ترین برنامه‌هاست اما در سازمان دهی دولتی این موضوع لحاظ نشده است. دیده می‌شود که مربی جذب می‌شود و بعد از دوره پیش دبستان خارج می‌شود. به این صورت آیا نیاز پیش دبستان مرتفع خواهد شد؟

باید اتفاقی بیفتد تا این چرخه از بین برود. البته به مربیان باید حق داد. من هم اگر در جایی کار می‌کردم که نمی‌دانستم از لحاظ استخدامی چه اتفاقی خواهد افتاد، در واقع با عدم امنیت شغلی مواجه می‌شدم.»

دکتر مفیدی با اشاره به نادرست بودن این چرخه افزود: «این چرخه،

و در شیوه نامه، اولویت با مربیان با سابقه است.» وی به اهمیت رسانه‌ها و ارتباطات خبری اشاره کرد و گفت: «مجله رشد پیش دبستان در اطلاع رسانی خوب بوده است و من دوست دارم در تعاملی اثرگذار مجله پیوند با رشد دانش آموز و معلم پیوستگی و همکاری داشته باشد. یعنی در حالی که با دانش آموز و معلم صحبت می‌کنیم، به سمت رشد اولیا هم برویم.»

وی در مورد استخدام و بیمه مربیان پیش دبستانی افزود: «در طرحی که در مجلس شورای اسلامی مطرح شده است، تعهدی برای استخدام وجود ندارد. اگر زمانی این دوره در آموزش و پرورش به رسمیت شناخته شود و فرصت جذب نیرو به وجود آید، می‌توان این افراد را استخدام کرد. از نظر بیمه نیز مؤسسان، افراد تمام وقت خود را بیمه می‌کنند.»

حشمتیان درباره چالش‌های پیش رو گفت: «ممکن است چالش‌ها بسیار باشد. باید در جلسات خودمان به تولید فکر نیز بپردازیم و درباره تولید محتوا نیازسنجی کنیم. تراوش ذهنی شورا یا جمع کارشناسان به برون رفت از مشکلات کمک خواهد کرد. در ارتباط با یاری مجله رشد پیش دبستانی هم عرض می‌کنم که نیازسنجی در ارتقای محتوا مهم است.»

حشمتیان درباره اهمیت سال ۹۱ و تأکیدات مقام معظم رهبری مطالبی گفت و به اجرای سند تحول اشاره کرد. او همچنین افزود: «در این سال پیش بینی ما این بود که نه تنها کاهش نوآموز نداشته باشیم بلکه گسترش کار را نیز جزو برنامه‌های خود قرار دادیم. دیگر اینکه گستره کاری ما در تهران نمود بیشتری دارد و اگر مشکلی نیز هست به نحوه اطلاع رسانی برمی‌گردد. یعنی در بحث دولتی یا غیردولتی شدن

بخش غیردولتی پیش برود. اساس نامه تشکیل مراکز پیش دبستانی می گوید که این آموزشگاه ها یا غیردولتی هستند یا دولتی و با مشارکت مردم، ماده ۹ قانون تأسیس مدارس غیردولتی هم با صراحت آموزش و پرورش را مکلف به صدور مجوز برای فعالیت های آن ها کرده است.

با این که مجلس شورای اسلامی هیچ گونه مصوبه ای مبنی بر الزامی بودن این دوره ندارد ظرفیت هایی وجود دارد که می توانیم در کشور پیش دبستان ها را به رشد ۹۰ درصدی برسانیم.»

سردبیر مجله رشد آموزش پیش دبستانی درباره سابقه پیش دبستانی صحبت کرد و گفت: «واقعاً اگر مصوبه ای نیست و آگاهی یا نظری وجود ندارد، چگونه می شود دنباله این کار را گرفت؟»

البته اگر دفتر پیش دبستانی می خواهد کارش را شروع کند و ادامه دهد، باید با استواری و از جایی روشن آغاز کند. تحقیقات می گوید باید روی اصول کار کرد و با جدیت این موضوع را دنبال کرد.

در دنیا هم بخش دولتی و هم غیردولتی مشغول این برنامه ها هستند. در همه جا هدف از اجرای برنامه ها محرومیت زدایی است. نباید سرنوشت این دوره مانند پیش دانشگاهی شود. زمانی ملاحظه کردید که رشته مشاوره در برنامه ها بود و آن را تعطیل کردند و در ادامه پیامدهای آن را دیدید.

خوب حالا تصمیماتی گرفته شده اما این که آیا مراکز پیش دبستانی دولتی هستند یا غیردولتی، شفاف نیست. به نظر من پارهای از تصمیم ها به ضرر کسانی است که می خواهند فرزندشان به درستی رشد کند.

مرکز یا دوره ای که هویت مشخص

ندارد، ساختار روشنی ندارد و نظارت آن بر عهده جایی و تربیت نیروی به عهده محلی دیگر است، طبیعتاً زیرسؤال می رود. خوب است مسئولان این بخش با مشورت بیشتر کارهایشان را انجام دهند.»

تهرانی فرجاد، از اعضای شورای مجله رشد پیش دبستانی، به هدف چهارم سند تحول و تقویت بنیان خانواده و افزایش میزان مشارکت خانواده ها در فعالیت های آموزشی و تربیتی در مدرسه اشاره کرد و گفت: «برگزاری دوره های آموزشی اثربخش و عرضه خدمات مشاوره به خانواده ها از میزان آسیب ها می کاهد. تربیت کودکان مورد نیاز خانواده است. به این صورت ما به هدف پنجم سند تحول و تأمین و بسط عدالت آموزشی با کیفیت در کل کشور خواهیم رسید.»

رفیع بخش با توجه به بخش عدالت آموزشی و مناطق و دانش آموزان دوزبانه، به تخصیص دومیلیارد تومان بودجه برای این بخش سخن گفت و افزود: «حتی برای مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران هم بودجه منظور شده است. برای جذب حداکثری نوآموزان ۲۷۵ میلیون تومان اختصاص یافته است. هم چنین برای توسعه کمی کلاس های آمادگی مناطق شهری به طور خاص یک میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته ایم. یکی دیگر از کارها برگزاری دوره ارتقای سطح علمی و مهارت های نیروی انسانی (مربیان) بوده که به ازای هر مربی چهل ساعت و هر ساعت ۱۰۰۰ تومان بوده است. در این رهگذر، از ارتقای آگاهی والدین پیش دبستانی هم غافل نبودیم.»

در خصوص مراکز غیردولتی شهری باید بگویم خود تهران هم منطقه کم برخوردار دارد. منطقه ۱۷

را در نظر بگیرید. با عنایت به طرح محرومیت زدایی، در این منطقه برای نمونه حتی یک مرکز غیردولتی پیدا نمی شود.

از اقدامات دیگر ما تأمین کسری بیمه مربیان بود. مربیان چه به طور خویش فرما یا توسط مؤسس، براساس میزان ساعت کار بیمه می شوند؛ یعنی حداکثر بیست ساعت، اما طبق قانون کار که ساعت کاری ۴۴ ساعت است، بقیه از طریق ما پرداخت می شود.»

دکترمفیدی پس از شنیدن سخنان آقای رفیع بخش گفت: «من در یادداشت های خود به عنوان سردبیر در این مجله از مربی ها به عنوان «مظلومان خاموش» یاد می کنم. شخصیت مربی باید حفظ شود. به نظر من این افراد امنیت شغلی ندارند. آن ها انسان ها را از سال های کودکی تربیت می کنند. این ها هم معلم هستند و باید معلم های قوی تری باشند. باید به مربیان هویت بخشید. باید بیمه آن ها کامل باشد. بخش غیردولتی برای صرفه جویی گاهی نیروی ثابت نمی گیرد. حقوق این مربی ها حتی با مدرک لیسانس یا بالاتر مکفی نیست.»

رفیع بخش در تکمیل وضعیت مربی ها افزود: «ما از هیچ تلاشی در ارتقای پیش دبستان فروگذار نکرده ایم. امیدواریم خلأهای قانونی برداشته شود.»

دکترمفیدی در پایان این گفت و گو به جایگاه پیش دبستان در سند تحول، نگاهی دوباره انداخت و ضمن جمع بندی و اظهار امیدواری کرد که ابهام ها در این زمینه رفع شود و افزود: «**امروز آن چه هست لزوماً آن چیزی نیست که باید به آن عمل می شد.**» او در پایان از همه شرکت کنندگان این نشست تشکر کرد.